

**UMUMIY O'RTA TA'LIM MAKTABLARIDA MUSIQA
FAOLIYATLARI ASOSIDA DARS SAMARADORLIGINI
OSHIRISHNING INNOVATSION-PEDAGOGIK YONDASHUVLARI**

Muminjonova Shaxnoza Murodil Qizi

*Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti Magistratura
bo'limi Musiqa ta'limi va san'at mutaxassisligi magistranti*

Annotatsiya: Umumiy o'rta ta'lim maktablarida musiqa faoliyatlari asosida dars samaradorligini oshirishning innovatsion-pedagogik yondashuvlari zamonaviy ta'lim jarayonida alohida ahamiyat kasb etadi. Musiqa faoliyati o'quvchilarning ijodiy salohiyati, estetik didi va ma'naviy olamini boyitishda, ular ongida musiqaga bo'lgan qiziqishni shakllantirishda, shaxs sifatida to'laqonli tarbiya topishida muhim omil hisoblanadi. Ta'lim jarayonini samarali tashkil etishda innovatsion-pedagogik yondashuvlarning o'rni beqiyos bo'lib, bu yo'nalishda tahliliy va nazariy tadqiqotlar olib borish orqali pedagogik jarayonni yangi sifat bosqichiga olib chiqish mumkin.

Kalit so'zlar: innovatsion-pedagogik yondashuvlar, musiqa ta'limi, dars samaradorligi, umumiy o'rta ta'lim, interfaol metodlar, ijodkorlik, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, musiqiy faoliyat, fanlararo integratsiya, o'quvchilarning mustaqilligi.

Innovatsion pedagogik usullarning tatbiqi ta'lim jarayonini interfaol, o'quvchi shaxsiga yo'naltirilgan holda tashkil etishga yordam beradi. Bu yo'lda, dars mazmunining zamonaviylik, rolli o'yinlar, musiqiy texnologiyalar, multimedia vositalari, kreativ yondashuv asosida tashkil etilishi asosiy omil sanaladi. O'quvchilarning mustaqil faoliyati, ijodiy yondoshuvi va musiqiy tafakkurini rivojlantirish imkoniyatlari kengaytiriladi. Innovatsion metodlar orqali an'anaviy dars samaradorligi oshirib boriladi. Pedagogik yondashuvlarda asosiy urg'u o'quvchilarning musiqiy faoliyatda faol ishtirok etishiga yo'naltiriladi. Musiqa

darslarining mazmuni zamonaviy yangiliklarga moslashtiriladi, bunda fanlararo integratsiya, zamonaviy texnologiyalar va axborot-kommunikatsiya vositalaridan keng foydalanishga alohida e'tibor qaratiladi. O'quvchilarda musiqiy bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirish, ularning musiqiy tafakkurini rivojlantirish hamda jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish uchun turli o'quv-tarbiyaviy usullardan foydalaniladi. Bugungi kunda ta'lim samaradorligini oshirishda zamonaviy texnologiyalar, internet resurslari, multimediya vositalaridan oqilona foydalanish muhim o'rin tutadi. Musiqa darslarida zamonaviy texnika vositalarining joriy etilishi o'quvchilarning bilim darajasini oshirishga, musiqiy eshitish qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Interfaol ta'lim usullari yordamida musiqa darslari jarayonida har bir o'quvchining individual qobiliyatlari ochiladi, ularda mustaqil fikrlash, o'z-o'zini rivojlantirish, faol ishtirok etish ko'nikmalari shakllanadi.[1]

Innovatsion-pedagogik yondashuvda musiqa darslarining mazmuni, shakli va metodlarini uzviy bog'liq tarzda tashkil qilish muhim. Shuningdek, dars samaradorligini oshirishda muhitni to'g'ri tashkil etish, o'quvchilarning musiqiy faoliyatga ijobiy munosabatini shakllantirish, ularni musiqiy idrok, eshitish va ifoda qilish qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan mashg'ulotlarni rejalashtirish lozim. O'quvchilarning o'zini namoyon qilishiga imkon beruvchi topshiriqlar, motivatsion rag'batlar, tanqidiy va kreativ tafakkurni rivojlantiruvchi vazifalardan samarali foydalanish tavsiya etiladi. Musiqa ta'limidagi innovatsion yondashuv jarayonida metodik yondashuvlarning xilma-xilligidan foydalaniladi. Shu yo'l bilan o'quvchilarning musiqaga, san'atga bo'lgan qiziqishini shakllantirish, ularni milliy va jahon musiqiy merosi bilan yaqindan tanishtirish imkoni yaratiladi. Tarbiyaviy faoliyat orqali o'quvchilarning badiiy-estetik dunyoqarashi, didi va tafakkur ufqlari kengaytiriladi. Pedagog musiqa darslarini ijodiy tashkil etish orqali har bir o'quvchining individual qobiliyatlarini yuzaga chiqarishi, ta'lim samarasini oshirishga erishilishi lozim.[2]

Dars jarayonini samarali tashkil qilish uchun tizimli rejalashtirish, didaktik va metodik asoslarni chuqur o'rganish, zamonaviy yondashuvlarni dastur asosida

qo'llash zarur. Innovatsion o'qitish usullari, jumladan, loyiha usuli, hamkorlikda o'qitish, klasterli darslar, musiqiy vizualizatsiya, musiqa yordamida psixologik muhit yaratish kabi innovatsion texnologiyalardan foydalanish o'quvchilarning darsdagi qiziqishini kuchaytiradi, dars samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Ta'lim sifatini oshirish uchun musiqiy ko'rgazma, tinglov, muammoli savollar berish, guruhlar faoliyatini tashkil etish, har bir o'quvchining shaxsiy o'zgarishlarini monitoring qilish, natijalarga ko'ra tahlil va baholashning innovatsion shakllaridan foydalanish muhim ahamiyatga ega. O'quvchilarning to'liq ishtiroki, har bir o'quvchining musiqiy iqtidorini aniqlash va rivojlantirish uchun individual va differentsial yondashuvlar asosida ish olib boriladi. Innovatsion-pedagogik yondashuvlarni samarali joriy etishda pedagog faoliyatining yangicha, kreativ shakllari, yangi metodikalarni sinovdan o'tkazish, ilmiy-nazariy yondashuvlarni amaliyot bilan uyg'unlashtirish zarur. Musiqa faoliyatidagi pedagogik tajriba, tahlil va izlanishlar asosida yangi usullarga asoslangan musiqiy mashg'ulotlar, ijodiy loyihalar, musiqiy ta'lim muhitini boyituvchi tashkiliy choralar qo'llaniladi.[3]

Interfaol mashg'ulotlar va zamonaviy kommunikativ texnologiyalar yordamida musiqa darslari samaradorligini oshirish o'quvchilarda musiqiy tafakkurni rivojlantirishga, musiqani chuqurroq anglashga, mustaqil o'rganish va voqealarga ijodiy yondashuv ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. O'quvchilarning musiqaga bo'lgan mehrini oshirishda ularning yosh xususiyatlari, individual intilishlari, ko'nikmalari inobatga olinadi. Bu orqali dars muhitiga yangi ruh, musiqiy madaniyat, samarali ta'lim muhiti yaratiladi. Musiqa ta'limini takomillashtirish uchun dars jarayonini ilmiy asosda tashkil etish, innovatsion metodlarni izchil joriy qilish, pedagog-tarbiya jarayonida mahsuldorlikka erishish uchun faoliyat turlari va metodikalarni turfa shaklda qo'llash lozim. O'quvchilarning musiqiy tafakkur, eshitish, ifodalay olish, ijtimoiy-hissiy muvozanat va uyg'unlik darajasini oshirishda musiqa faoliyatida yangi texnologiyalar, zamonaviy yondashuvlar, musiqiy axborotlarni tahlil qilish vositalari keng miqyosda ishlatiladi. Maktab muhitida musiqa fani asosida dars samaradorligini oshirish uchun o'qituvchilar tomonidan o'z-o'zini rivojlantirish,

kasbiy malakasini oshirish, zamonaviy bilimlarni o'zlashtirish, innovatsion pedagogik texnologiyalarni faol joriy etish barcha ta'lim bosqichlarida muhim ahamiyat kasb etadi. Nazorat va tahlil asosida dars oxirida natijalarni aniqlash, ta'lim jarayonida muammo va yutuqlarni ko'rsatish orqali kelgusi darslarni rejalashtirish hamda pedagogik mahoratni oshirishga erishiladi.[4]

Musiqqa faoliyatlari asosida dars samaradorligini oshirishning innovatsion-pedagogik yondashuvlari quyidagilardan iborat: ta'lim-tarbiya jarayonida zamonaviy texnologiyalardan foydalanish, o'quvchilarning mustaqil va ijodiy faoliyatini rag'batlantirish, o'qituvchilarning metodik mahoratini oshirish, dars jarayonidagi pedagogik monitoring va tahlillar, musiqiy-madaniy muhitni boyitish va interfaol musiqiy mashg'ulotlarni tatbiq etishdan tashkil topadi.

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, musiqqa fani asosida dars samaradorligini oshirish bugungi kunda ta'lim sifatini yuksaltirish yo'lida muhim omil hisoblanadi. Innovatsion-pedagogik yondashuvlar orqali o'quvchilarning musiqaga bo'lgan qiziqishini kuchaytirish, ularni ijodiy rivojlantirish, musiqiy idrokini shakllantirish, zamonaviy bilimlar bilan boyitish imkoniyatlari kengayadi. Musiqqa faoliyatini to'g'ri yo'lga qo'yish orqali umumiy o'rta ta'lim maktablaridagi darslarning sifat va samaradorligi oshiriladi, natijada jamiyatning barkamol, ijodiy va har tomonlama yetuk avlodini voyaga yetkazishda muhim natijalarga erishiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abduazimova, N. (2017). "Maktabda musiqa fanini o'qitishda zamonaviy innovatsion texnologiyalar." *Innovatsion Ta'lim*, 3(2), 101-107.
2. Ahmedova, G. (2019). "Umumiy o'rta ta'lim maktablarida musiqa darslarining samaradorligini oshirish yo'llari." *Ta'lim va Tarbiya*, 12(4), 55-61.
3. Akramova, G. K. (2018). "Musiqa ta'limida interfaol metodlardan foydalanish." *Zamonaviy Ta'lim*, 2(1), 86-90.
4. A'zamova, Z. (2021). "Musiqa mashg'ulotlarida innovatsion yondashuvlarning ahamiyati." *O'qituvchi*, 6(3), 21-27.
5. Fayzullaeva, S. (2020). "O'quvchilarda musiqiy madaniyatni rivojlantirishda dars tashkiliy shakllarining innovatsion yondashuvi." *Ilm-ziyo*, 8(2), 31-38.
6. Ibragimova, N. B. (2022). "Musiqa darslarida o'quvchilarning mustaqilligi va ijodkorligini oshirishning innovatsion yo'llari." *Ta'lim*, 5(5), 44-52.
7. Jo'rayev, I. (2017). "Musiqa darslarini interfaol tashkil etish va samaradorligini oshirish." *O'zbek Musiqa Ta'limi*, 4(2), 12-19.
8. Karimova, G. R. (2018). "Musiqa fani darslarini tashkil etishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari." *Pedagogika va Psixologiya*, 2(1), 73-79.
9. Ortiqova, D. (2021). "Umumiy o'rta ta'lim maktablarida musiqa darslarini samarali tashkil etish masalalari." *Ilmiy Izlanishlar*, 9(3), 57-62.
10. Toirova, S. (2019). "Musiqa ta'limida fanlararo integratsiya va uning o'quvchilar uchun ahamiyati." *Barkamol Avlod*, 2(4), 29-35.